

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 5

ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Neler Öğreneceğiz?

1. Mimarimizde Dinin İzleri
2. Musikimizde Dinin İzleri
3. Edebiyatımızda Dinin İzleri
4. Örf ve Âdetlerimizde Dinin İzleri
5. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Süleyman (a.s.)

➤ **Bir caminin dış
görüntüsü
hakkında neler
söyleyebilirsiniz?**

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

1. Mimarimizde Dinin İzleri

- Mimari; bina yapma ilmi ve sanatıdır.
- Din; milletlerin örf ve adetlerini, sanat anlayışlarını, yaşam tarzlarını ve mimari anlayışlarını etkilemiştir.
- İslam dini, insanların hayata bakış açılarını zenginleştirmiş ve insanlar da bu zenginliği mimari eserlerine yansıtmıştır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- İslam dini, birlikte yaşamaya ve şehir kültürüne büyük önem vermiştir.
- Müslümanlar, şehrin merkezine camiye, caminin çevresine de medrese (okul), şifahane (hastane), misafirhane, aşevi, çeşme gibi toplumun faydalanacağı mimari eserler inşa etmişlerdir.
- Merkezinde cami olan ve toplumun ihtiyaçlarına pek çok açıdan cevap veren yapıların bir arada bulunduğu külliyeler bunun en somut örneklerindendir.

Fatih Camii ve Külliyesi, İstanbul

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Sultanahmet Camii, İstanbul

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Çifte Minare Medresesi, Erzurum

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Selimiye Camii, Edirne

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Mevlânâ Türbesi, Konya

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

III. Ahmet Çeşmesi, İstanbul

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Yeni Camii şadırvanı, İstanbul

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Yivli Minare, Antalya

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Çalaloğlu Hamamı, İstanbul

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- İslam dininde namazın cemaatle kılınmasına verilen önemden dolayı büyük camiler inşa edilmiştir.
- Osmanlılar döneminde Mimar Sinan tarafından yapılan Süleymaniye, Mihrimah Sultan ve Selimiye camileri önemli mimari eserlerimizdendir ve tarihi mirasımızdır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Süleymaniye Camii, İstanbul

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Camiler, Müslümanların ibadet yapma ve bir araya gelme yeridir.
- Camilerde namaz kılınır, Kur'an-ı Kerim okunur, dua edilir, vaaz ve hutbe dinlenir.
- Aynı zamanda Müslümanlar camilerde bir araya gelerek birbirlerinin sıkıntılarını paylaşır ve çözüm bulmaya çalışırlar.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Camilerin kubbe, minare, şerefe, mihrap, minber, vaaz kürsüsü ve şadırvan gibi bölümleri bulunur.
- Kubbe, minare, şerefe ve şadırvan caminin dış bölümlerindendir.
- Caminin bölümleri hem görsel güzellik hem de kullanışlılığa dikkat edilerek inşa edilmiştir.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- İslam dininin ilim öğrenmeye önem vermesi eğitim mekânlarının oluşturulmasında etkili olmuştur.
- Bu sebeple dinî ilimlerle birlikte dünyevî ilimlerin bir arada okutulduğu medreseler titizlikle inşa edilmiştir.
- Konya'daki Karatay Medresesi ve Erzurum'daki Çifte Minare Medresesi bu mimari türün önemli örneklerindendir.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Karatay Medresesi, Konya

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Mimari eserlerimizin sadece yapımında değil süslemelerinde de dinin izlerini görebiliriz.
- Örneğin cami gibi ibadet amaçlı mekânlarda, diğerlerinden farklı olarak düz tavan yerine hem görüntü güzelliği sağlayan hem de Müslümanların birlik bütünlüğünü sembolize eden bir yapı olarak kubbe kullanılmıştır.

Selimiye Camii, Edirne

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Cami başta olmak üzere, bütün dinî yapıların süslemesinde hat sanatıyla yazılmış dinî yazılar ve levhalara yer verilmiştir.
- Hat yazılarının çevresi farklı çini desenleri ve tezhip gibi süslemelerle zenginleştirilmiştir.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Resmin yerini kültürümüzde minyatür sanatı almış, ebru ve tezhip gibi sanat dalları ortaya çıkmıştır.
- Bu sanat dallarından yararlanılarak dinî amaçlı kullanılan mimari eserler süslenmiştir.

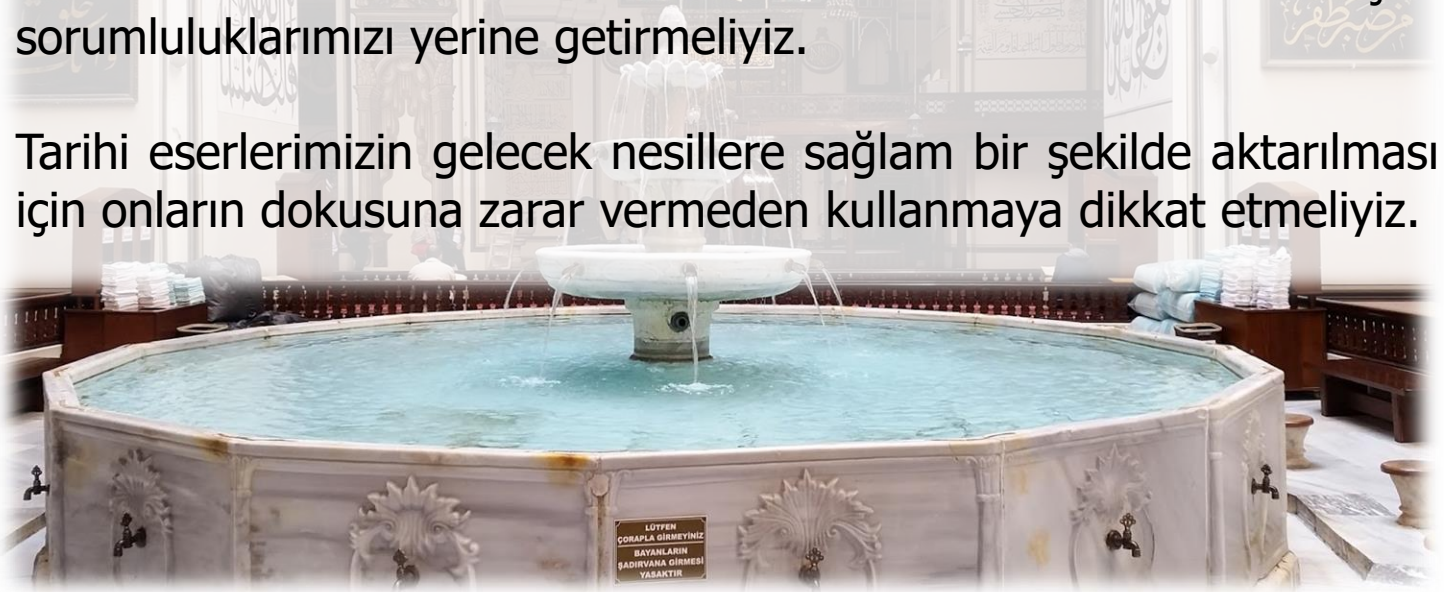
5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- İslam dininin temizliğe verdiği önemin bir göstergesi olarak camilerde şadırvanlar ve ihtiyaç duyulan çeşitli yerlerde çeşmeler yapılmıştır.
- Çeşmeler; yoldan geçenlerin yararlanması için herhangi bir karşılık beklemeksizin yapılan ve sadaka kültürünü yaşatan önemli eserler olmuştur.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- İslam tarihi boyunca yapılan mimari eserlere baktığımızda İslam dininin mimari alana önemli etkileri olduğunu görmekteyiz.
- Bizler de bu eserlerin korunması konusunda üzerimize düşen sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz.
- Tarihi eserlerimizin gelecek nesillere sağlam bir şekilde aktarılması için onların dokusuna zarar vermeden kullanmaya dikkat etmeliyiz.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

➤ **İçerisinde dinî ifadeler geçen türkü veya şarkı sözü hatırlıyor musunuz?**

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

2. Musikimizde Dinin İzleri

- Musiki; kulağa hoş gelen sesler dizisi ve müzik anlamına gelir.
- İnsanların kendilerini ifade etmede kullandıkları araçlardan biri olarak musiki, duygu ve düşüncelerin notalara dökülmüş şeklidir.
- Sanatçılar tarafından oluşturulan ve farklı tarzlarda seslendirilen eserler toplumun ortak duygularını harekete geçirir ve onları birbirine yaklaştırır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- İslam kültüründe musiki önemli bir yere sahiptir.
- Bunun en güzel örneklerinden biri, Peygamberimizin ilk ezanı, sahabenin en güzel seslilerinden biri olan Bilal-i Habeşî'ye okutmasıdır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- İslam tarihi boyunca duygu ve düşüncelerin ifade edilmesinde musiki önemli rol oynamıştır.
- Böylece dinî içerikli bir musiki türü olan “dinî musiki” ortaya çıkmıştır.
- Dinî musiki içinde hem içerik hem de şekil yönüyle diğer türlerden ayrılan ve tasavvufi konuları da içeren bir tür olarak “tasavvuf musikisi” de ortaya çıkmıştır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Tasavvuf musikisinde ney, kudüm, tambur ve bendir gibi özel bazı çalgılar kullanılır.
- İlahi, naat, kaside ve münacat tasavvuf musikisinin türlerinde bazılarıdır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Yüzyıllar öncesinden gelen birikimin sonucu olarak ortaya çıkan dinî musikimiz, önemli sanatkârların katkılarıyla bugünkü zenginliğini kazanmıştır.
- İsmail Dede Efendi, İtrî, Hacı Arif Bey, Tanburi Cemil Bey, Münir Nurettin Selçuk musiki alanında tanınmış önemli şahsiyetlerdendir.

İtrî, (1640-1711), İstanbul

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

➤ **Sizce günlük konuşmalarımızda çoğunlukla hangi dinî ifadeler kullanılmaktadır?**

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

3. Edebiyatımızda Dinin İzleri

- Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en temel araçtır.
- Dinin insanlara anlatılması ve varlığını devam ettirebilmesi için bir dilin var olması şarttır. Çünkü dil, kültürel ve dini değerlerin taşıyıcısıdır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Din insanların duygu, düşünce dünyalarını ve dillerini etkiler.
- Böylece o toplumu anlatan edebi eserler ortaya çıkar.
- Bunun yansımalarını kimi zaman bir türkünün sözlerinde, kimi zaman bir şiirde, kimi zaman da günlük konuşma dilimizde görebiliriz.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Dinimizin etkisiyle dilimize girmiş birçok kelime, deyim ve atasözü bulunur.
- Cennet, cehennem, ezan, dua, zikir, namaz, günah, sevap gibi kelimeler günlük konuşmalarımızda sıkça kullandığımız dinî kelimelerdir.
- Günlük konuşmalarımızı yaparken kullandığımız deyim ve atasözlerimizde de bu dinî ifadeler yer almaktadır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Günlük konuşma dilimizin yanında edebiyatımızda da dinin yansımaları kolaylıkla görülebilir.
- Edebiyat; insanların duygu ve düşüncelerini dil aracılığıyla işlemesi ve eserler ortaya koymasidir.
- Her toplumun kendine özgü bir edebiyatı vardır. Toplumlar, edebi eserlerini nesilden nesile aktarırlar.

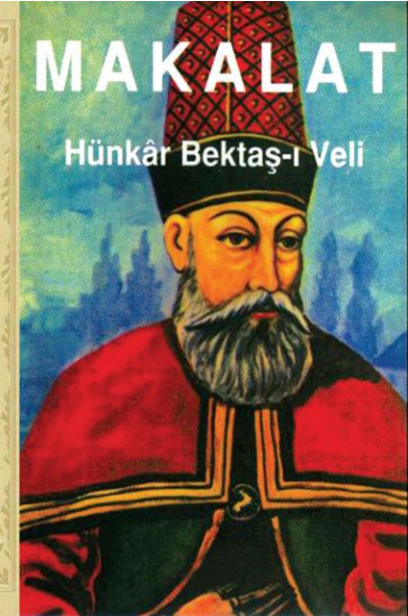
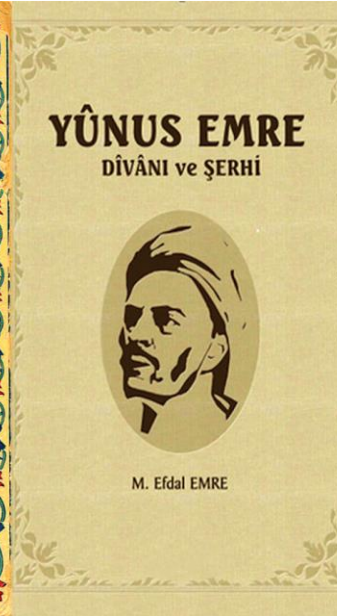
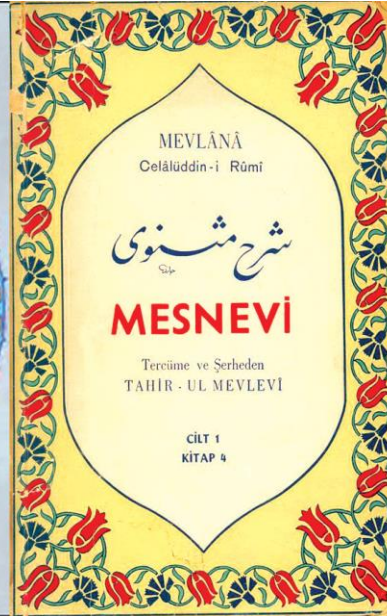
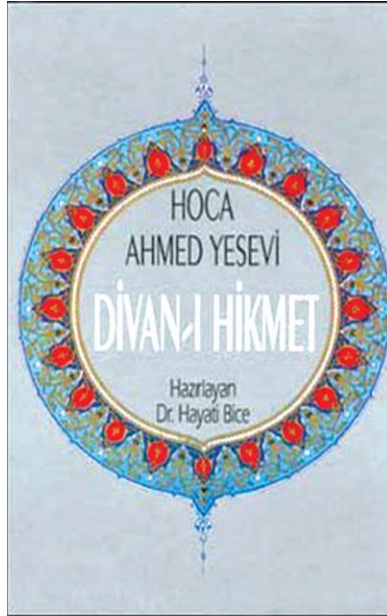
5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Türk toplumunda din, başta içerik olmak üzere birçok yönden edebiyatı etkilemiştir.
- Türkler, Müslüman olduktan sonra İslam'ın hayata bakışını yansıtan pek çok edebi eser vermişlerdir.
- Hatta zaman içinde, tamamen dinî içerikli bir edebiyat türü de gelişmiştir ki bu, tasavvuf edebiyatı olarak adlandırılmıştır.
- Ahmet Yesevî, Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli bu edebiyat türünün öncülerindendir.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Mevlana Celaleddin Rumi'nin **Mesnevi** adlı eseri, Yunus Emre'nin şiirlerinin bulunduğu **Divan**'ı ve Süleyman Çelebi'nin **Mevlid**'i edebiyatımızda dinin izlerini taşıyan en önemli eserlerdendir.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Edebiyatımızda dinin etkisiyle oluşan edebi eserlerin başında Yüce Allah'ın varlığı ve birliğinin konu edildiği **tevhid**ler gelir.
- Allah'a yalvarıp yakarma ve dua etmeyi içeren **münacaat**lar da edebiyatımızda dinin izlerini göstermektedir.
- Peygamberimize duyulan sevgi ve saygının şiirsel olarak anlatıldığı eserler ise **naat** olarak adlandırılmaktadır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

➤ **Toplumumuzda büyüklerin elleri öpülür. Sizce bu davranışın sebepleri neler olabilir?**

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

4. Örf ve Âdetlerimizde Dinin İzleri

- Toplamlar günlük yaşamlarını düzenlemek ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak üzere bazı kurallar oluştururlar.
- Bu kurallar yazılı olarak ifade edilebildiği gibi bazen de alışkanlıklar olarak devam eder.
- Oluşturulan kuralların yazıya geçirilmemiş olanlarına **örf**, eskiden beri tekrarlanarak yerleşmiş ve alışkanlık haline gelmiş olanlarına da **âdet** denir.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Toplumumuzda bireyler, doğumlarından ölümüne kadar çok çeşitli örf ve âdetlerle iç içe yaşar.
- Örf ve âdetlerin oluşmasında toplumsal ihtiyaçların yanı sıra dinin önemli bir etkisi vardır.
- Toplumsal yaşantımızda dinin izlerini görebileceğimiz pek çok örf ve âdetle karşılaşırız.
- Örneğin, yeni doğan bir çocuğun sağ kulağına ezan okunması, sol kulağına ise kamet getirilmesi dinin etkisiyle ortaya çıkmış bir gelenektir.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Müslümanlar, erkek çocukların sünnet edilmesi sonrasında bir sünnet düğünü düzenleyerek hem eğlenir hem de çocukların hayatında önemli bir dinî sorumluluk yerine getirmiş olurlar.
- Bu vesileyle Kur'an-ı Kerim ve mevlitler okutulur, birlikte yemekler yenir ve sünnet olan çocuğa bu dinî sorumluluğu yerine getirmesinin bir hatırası olarak hediyeler verilir.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Dinin etkisiyle ortaya çıkan önemli geleneklerden biri de Muharrem ayında aşure dağıtılmasıdır.
- Yapılan aşure çevredeki evlere dağıtılarak hayır dua alınır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Yeni doğan, askere giden ya da ölen birisi için mevlit okutulması, bayram ziyaretleri, cenaze törenleri, kabir ziyaretleri de örf ve âdetler üzerinde dinin izlerini görebileceğimiz uygulamalardır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Cuma günleri ve kandil geceleri de dinin etkisinin toplumsal hayatta görüldüğü önemli zamanlardır.
- Müslümanlar bu özel gün ve gecelerde bir araya gelerek ibadetler yapar ve birbirleriyle görüşürler.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Örf ve âdetlerimizdeki dinî içerikli uygulamalarla ilgili olarak bizlere düşen görev; bunların bilinçli bir şekilde devam etmesini sağlamaya çalışmaktır.
- Dinin özüne aykırı olmayan geleneklerin korunması konusunda gayretli olmak ve bunları nesilden nesile bozmadan aktarmak da sorumluluklarımız arasındadır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

➤ **Hız. Süleyman (a.s.)
hakkında neler
biliyorsunuz?**

5. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Süleyman (a.s.)

- Hz. Süleyman, kendisi gibi bir peygamber olan Hz. Davud'un oğludur.
- Davut peygamberin vefatından hemen sonra, henüz küçük yaşta hükümdar oldu.
- Kur'an-ı Kerim'de Hz. Süleyman ve onun üstün özelliklerinden pek çok ayette bahsedilmiřtir.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Hz. Süleyman peygamberlik görevi yanında babasından devraldığı hükümdarlığı da uzun yıllar devam ettirdi.
- Hükümdarlığı Filistin, Ürdün ve Suriye'yi içine alan bölgeyi kapsadı.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Hz. Süleyman, babasının başlattığı önemli işlerden biri olan Mescid-i Aksa'nın (Beytü'l-Makdis) yapımını uzunca bir sürede tamamladı.
- Çok maliyetli olan bu inşaat için kendi hazinesinden bütün imkânları kullandı.

Günümüzde Mescid-i Aksa alanında Müslümanların yaptığı camiler bulunmaktadır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Yüce Allah tarafından Hz. Süleyman'a pek çok mucize verildi.
- Rüzgârın onun emrinde olması, ona kuşların ve diğer canlıların dilinin öğretilmesi bunlardan bazılarıdır.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Allah tarafından Hz. Süleyman'a davalarda hüküm verme konusunda önemli bir yetenek ve üstün bir ilim bahşedilmişti.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Hz. Süleyman atları çok sever ve onların bakımıyla bizzat ilgilenirdi.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

- Hz. Süleyman, kırk yıl süren hükümdarlığı ve peygamberliği süresince Allah'ın adını insanlara duyurmak için çalışmıştı.
- Onun saltanatı, zenginlik ve adalet kavramlarıyla bütünleşmişti.

5. ÜNİTE /ÇEVREMİZDE DİNİN İZLERİ

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Süleyman, 'Ey Rabbim! Beni bağışla. Bana, benden sonra kimseye layık olmayacak bir mülk (hükümrancılık) bahşet! Şüphesiz sen çok bahşedicisin!' dedi.”

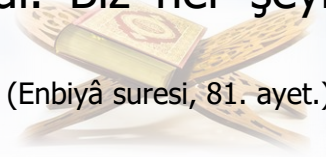
(Sâd suresi, 35. ayet.)

- “Andolsun ki biz, Davud’a ve Süleyman’a ilim verdik. Onlar: Bizi, mümin kullarının birçoğundan üstün kılan Allah’a hamd olsun, dediler.”

(Neml suresi, 15. ayet.)

- “Süleyman’ın hizmetine de güçlü esen rüzgârı verdik. Rüzgâr, onun emriyle içinde bereketler yarattığımız yere eser giderdi. Biz her şeyi hakkıyla bileniz.”

(Enbiyâ suresi, 81. ayet.)

Ünitemizi Değerlendirelim

1. İslam dininin etkili olduğu sanat dalları nelerdir?
2. İslam dininin mimari alandaki etkileri nelerdir?.
3. İslam dininin musiki alanındaki etkileri nelerdir?
4. İslam dininin edebiyatımız üzerindeki etkileri nelerdir?
5. İslam dininin örf ve âdetlerimiz üzerindeki etkilerine örnekler veriniz.
6. Hz. Süleyman'ı (a.s.) kısaca tanıtınız.

Cevaplayalım

1. Ömer babasıyla Cuma namazına gitmiştir. Caminin içinde yer olmadığı için caminin bahçesinde namazını kılmıştır.

Hutbeyi dinlerken caminin kısımlarını inceleyen Ömer'in, caminin hangi bölümünü görmesi mümkün değildir?

- A) Kubbe
- B) Minber
- C) Minare
- D) Şadırvan

2. “Namaz, sevap, günah, ahiret, tesbih” gibi kelimeler, İslam dininin etkisiyle .....yerleşmiş dinî kelimelerdir.”

Cümlede verilen boşluğa aşağıdaki kelimelerden hangisi gelmelidir?

- A) Dilimize
- B) Örfümüze
- C) Mimarimize
- D) Âdetlerimize

3. Aşağıdakilerden hangisi İslam dininin mimarimizdeki etkilerinden biridir?

- A) Bayram ziyaretleri yapmak
- B) Aşure pişirip herkese dağıtmak
- C) Yeni doğan bebeğin kulağına ezan okumak
- D) Cemaatle namaz kılmak için büyük camiler yapmak

4. Hz. Süleyman (a.s.) ile ilgili olarak verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Rüzgârın emrine verildiği peygamberdir.
- B) Atlar ona sevdendirilmiş ve o da bizzat atlarla ilgilenmiştir.
- C) Başına gelen hastalığa sabretmesiyle tanınan peygamberdir.
- D) Kendisine kuşlarla ve karıncalarla konuşma yeteneği verilmiştir.

5. Edebiyatımızda dinin izlerini taşıyan eserler ve yazarlarıyla ilgili verilen eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Yunus Emre-Divan
- B) Yunus Emre-Mesnevi
- C) Süleyman Çelebi-Mevlid
- D) Mevlana Celaleddin Rumi-Mesnevi

Hazırlayanlar

Furkan ÖZÜDOĞRU, Hatice Büşra PAKSOY, Kübra UZUN

Redaksiyon

Suna AKKURT

Tasarım ve Düzenleme

Hanife KOYUTÜRK